

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

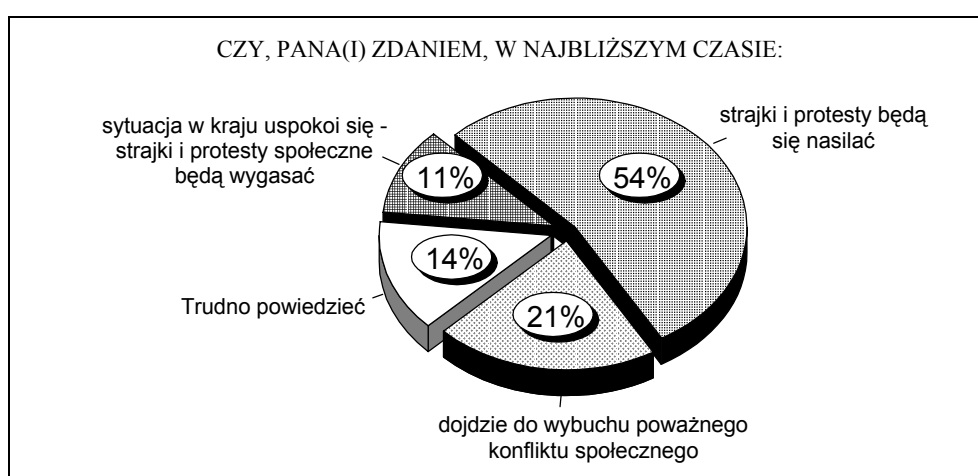
BS/60/2002

OPINIE O STRAJKACH W OBECNEJ SYTUACJI KRAJU

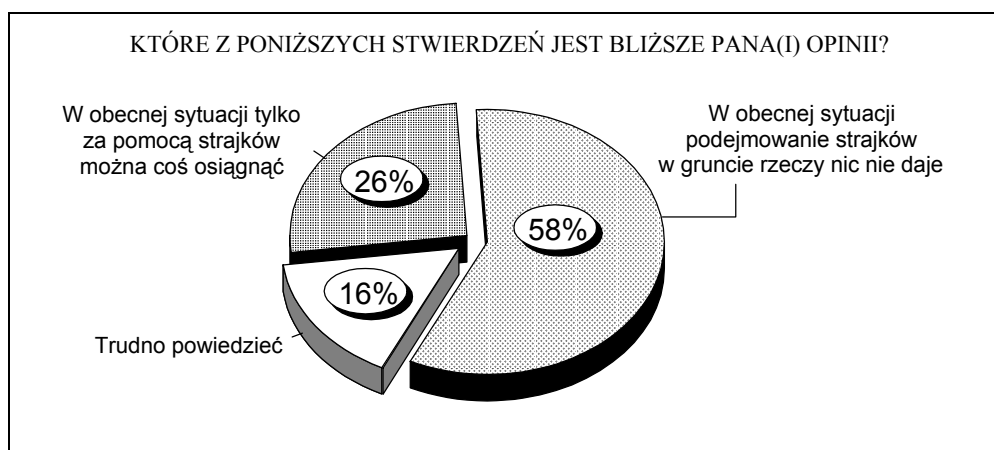
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2002

- Większość ankietowanych obawia się niepokojów społecznych w najbliższym czasie - ponad połowa (54%) uważa, że strajki i protesty będą się nasilać, a jedna piąta (21%) sądzi, że dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego. Tylko co dziewiąty badany (11%) jest odmiennego zdania, a nieco większa grupa (14%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

- Zarazem dość rozpowszechnione jest przekonanie, że w obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje (58%). Co czwarty badany (26%) sądzi jednak, że tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć. W tej sprawie 16% respondentów nie ma zdania.

W roku ubiegłym akcje protestacyjne i strajki pracowników zdarzały się rzadziej niż w poprzednich latach. Również pierwsze miesiące tego roku upłynęły pod tym względem spokojnie. Jednak pogarszające się nastroje społeczne, zła sytuacja gospodarcza i wysokie bezrobocie budzą obawy przed wzrostem napięć społecznych i wybuchem konfliktu społecznego. Na początku marca aż 70% ankietowanych uważało, że sytuacja w naszym kraju zmierza w złym kierunku¹. W tym samym sondażu zapytaliśmy również badanych o przewidywania dotyczące ewentualnych strajków i protestów oraz o ocenę ich skuteczności w obecnej sytuacji kraju².

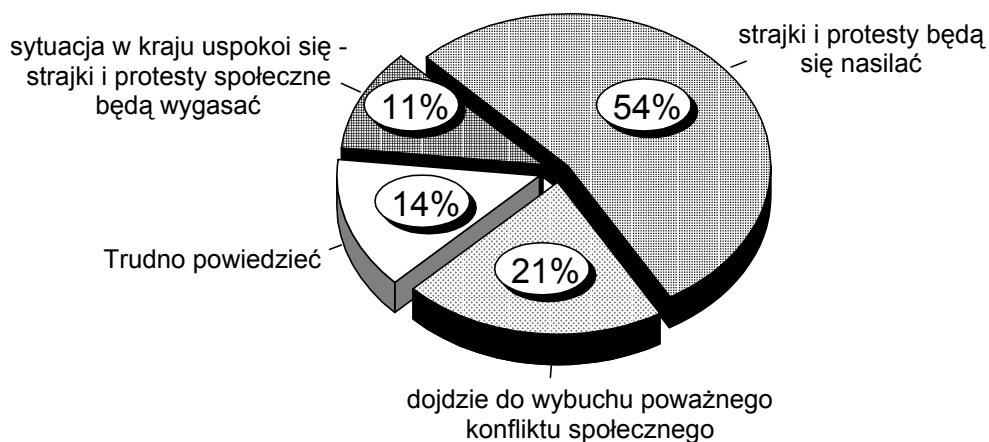
CZY CZEKA NAS POWAŻNY KONFLIKT SPOŁECZNY?

Ponad połowa respondentów (54%) uważa, że w najbliższym czasie strajki i protesty będą się nasilać, a jedna piąta (21%) obawia się, że dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego. Tylko co dziesiąty ankietowany (11%) sądzi, że będzie spokojnie.

¹ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w marcu”, marzec 2002 (oprac. B. Wciórka).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (142) przeprowadzono w dniach od 1 do 4 marca 2002 roku na liczącej 1065 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W NAJBLIŻSZYM CZASIE:

Porównanie tegorocznych danych z wynikami sondaży z 1999 roku - z okresu nasilenia protestów i akcji strajkowych - wskazuje, że obecnie większa liczba ankietowanych obawia się wybuchu poważnego konfliktu społecznego, natomiast mniejszy odsetek przewiduje, że strajki i protesty będą się nasilać.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III 1999	VII 1999	IX 1999	III 2002
	w procentach			
- sytuacja w kraju uspokoi się - strajki i protesty społeczne będą wygasać	15	14	11	11
- strajki i protesty będą się nasilać	57	61	64	54
- dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego	16	16	17	21
Trudno powiedzieć	12	9	8	14

Nie dysponujemy w pełni porównywalnymi danymi z całej dekady lat dziewięćdziesiątych, ale można powiedzieć, że obawy przed wybuchem poważnego konfliktu społecznego nie były wcześniej (w latach 1993, 1994 i 1995) tak rozpowszechnione jak obecnie³.

³ Zob. komunikat CBOS „Społeczeństwo a strajki”, czerwiec 1995.

Obawy przed wybuchem poważnego konfliktu społecznego najczęstsze są wśród robotników wykwalifikowanych, natomiast najrzadziej występują wśród osób z wyższym wykształceniem, przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, pracowników umysłowych niższego szczebla, uczniów i studentów. Obawom sprzyja zła sytuacja materialna ankietowanych (im gorsza, tym obawy są częstsze) oraz prawicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe). Częściej też obawy takie wyrażają ankietowani w średnim wieku i starsi niż młodzi.

Z kolei im wyższe jest wykształcenie badanych, tym częściej podzielają oni opinię, że sytuacja w kraju się uspokoi, albo że strajki i protesty będą się nasilać, ale do konfliktu społecznego nie dojdzie. Lepsza ocena sytuacji wiąże się też z dobrymi warunkami materialnymi respondentów.

Najwięcej osób spodziewających się wybuchu konfliktu społecznego, a także przekonanych, że strajki i protesty będą się nasilać, jest wśród potencjalnych wyborców Samoobrony oraz sympatyków Ligi Polskich Rodzin. Tylko nieco lepiej oceniają sytuację zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości. Opinie wyborców pozostałych ugrupowań i partii politycznych są bardziej zróżnicowane.

Tabela 2

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie:			
	sytuacja w kraju uspokoi się - strajki i protesty będą wygasać	strajki i protesty będą się nasilać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD-UP	20	56	14	10
PSL	17	46	19	18
Samoobrona	1	44	47	8
PO	23	61	8	8
PiS	9	52	20	19
LPR	5	47	31	17
Niezdecydowani na kogo głosować	8	49	17	26
Niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie	6	55	23	15
* Określone na podstawie odpowiedzi na pytanie: na kogo badany by głosował, gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu.				

Sympatycy Platformy Obywatelskiej, a także SLD-UP oraz PSL częściej niż potencjalni wyborcy innych ugrupowań są przekonani o tym, że sytuacja w kraju się uspokoi. Trzeba jednak zaznaczyć, że zwolennicy Platformy Obywatelskiej znacznie też częściej niż elektoraty pozostałych partii spodziewają się nasilenia w najbliższym czasie strajków i protestów społecznych.

Wyraźny jest także związek między stosunkiem ankietowanych do obecnego rządu a ich przewidywaniami dotyczącymi protestów społecznych - przeciwnicy rządu częściej niż deklarujący wobec niego obojętność czy też jego zwolennicy sądzą, że dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego, natomiast zwolennicy rządu częściej niż inni są przekonani, że sytuacja się uspokoi.

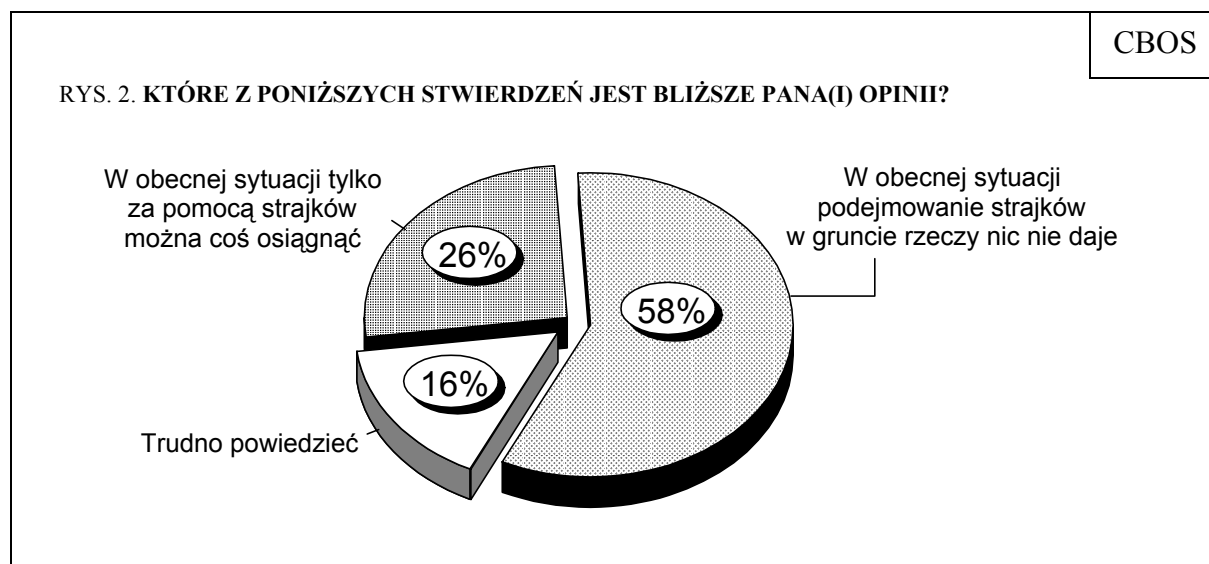
Tabela 3

Stosunek do rządu	Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie:			
	strajki i protesty będą wygasać	strajki i protesty będą się nasilać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	18	55	17	10
Obojętni	7	56	21	16
Przeciwnicy	6	53	28	12
Trudno powiedzieć	12	43	12	33
Ogółem	11	54	21	14

OCENA SKUTECZNOŚCI STRAJKÓW W OBECNEJ SYTUACJI

Mimo przewidywań dotyczących nasilenia się protestów społecznych i strajków ponad połowa ankietowanych (58%) jest zarazem zdania, że w obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje. Jednak co czwarty badany (26%) uważa, że tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć. Z opinią taką spotykamy się tym częściej, im niższy jest poziom wykształcenia respondentów oraz im gorsza ich sytuacja materialna (zob. tabele aneksowe). Najwięcej osób podzielających ten pogląd jest wśród bezrobotnych oraz rolników, a także wśród mieszkańców małych miast (do 20 tys. ludności) i wsi.

Natomiast im ankietowani są lepiej wykształceni oraz im lepsza jest ich sytuacja materialna, tym częściej uważają, że w obecnej sytuacji strajki są nieskuteczne bądź nic nie dają. Częściej sądzą tak badani o poglądach lewicowych, podczas gdy identyfikowanie się z prawicą sprzyja przekonaniu o skuteczności strajków.

Porównanie tegorocznych danych z wynikami sondaży z drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych wskazuje, że odsetek osób, które dostrzegają skuteczność akcji strajkowych, nie należy do najwyższych - jest taki sam jak w sierpniu 1996 roku, a znacznie niższy niż w 1999 roku. Większa liczba przekonanych o skuteczności strajków była również w latach 1993, 1994 i 1995, choć zdarzały się też odsetki zbliżone, a w jednym przypadku - niższe (w kwietniu 1995)⁴.

Tabela 4

Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VIII 1996	VII 1999	IX 1999	III 2002
	w procentach			
W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć	26	47	44	26
W obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje	64	41	45	58
Trudno powiedzieć	10	12	11	16

⁴ Zob. komunikat CBOS „Społeczeństwo a strajki”, cyt. wyd.

Przekonanie o skuteczności akcji strajkowych jest najbardziej rozpowszechnione wśród sympatyków Samoobrony - tylko w tym elektoracie przeważa nad poglądem przeciwnym.

Tabela 5

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?		
	W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć	W obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD-UP	21	70	9
PSL	23	57	20
Samoobrona	51	40	9
PO	14	66	20
PiS	33	47	20
LPR	27	54	19
Niezdecydowani na kogo głosować	21	54	25
Niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie	27	57	16
* Określone na podstawie odpowiedzi na pytanie: na kogo badany by głosował, gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu.			

Zwolennicy koalicji SLD-UP oraz sympatycy Platformy Obywatelskiej w zdecydowanej większości są zdania, że w obecnej sytuacji podejmowanie strajków nic nie daje. Pogląd taki przeważa także, choć w mniejszym stopniu, wśród potencjalnych wyborców PSL, LPR oraz Prawa i Sprawiedliwości.

Tabela 6

Stosunek do rządu	Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?		
	W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć	W obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	21	70	9
Obojętni	26	59	15
Przeciwnicy	31	50	19
Trudno powiedzieć	29	37	34
Ogółem	26	58	16

Stosunek do obecnego rządu bardzo wyraźnie wiąże się z poglądami badanych na skuteczność akcji strajkowych. Zwolennicy rządu w zdecydowanej większości są przekonani, że w obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje. Pogląd taki wyraża również ponad połowa osób deklarujących obojętność wobec rządu i połowa jego przeciwników. Natomiast blisko jedna trzecia przeciwników rządu uważa, że tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć, podczas gdy opinię tę podziela tylko co piąty zwolennik rządu.

Można powiedzieć, że rozpowszechnionemu przekonaniu o narastających społecznych konfliktach i napiętej atmosferze towarzyszy raczej pesymizm co do skuteczności ewentualnych protestów i akcji strajkowych, co być może dodatkowo sprzyja brakowi nadziei na poprawę sytuacji w kraju lub przewidywaniu, że będzie gorzej.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie: 1 - sytuacja w kraju uspokoi się - strajki i protesty społeczne będą wygasać; 2 - strajki i protesty będą się nasilać; 3 - dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	54	21	14	1065
Płeć					
Mężczyźni	12	55	24	10	508
Kobiety	10	53	19	17	557
Wiek					
18-24 lat	10	64	17	10	165
25-34	9	57	14	21	192
35-44	11	56	23	9	202
45-54	7	55	25	12	219
55-64	14	45	25	15	115
65 lat i więcej	15	43	24	18	172
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	53	22	15	394
Miasto do 20 tys.	11	56	23	11	147
20-100 tys.	11	54	20	16	211
101-500 tys.	11	57	20	11	184
501 tys. i więcej mieszk.	14	52	19	15	130
Wykształcenie					
Podstawowe	10	50	23	17	308
Zasadnicze zawodowe	7	54	26	13	305
Średnie	13	54	20	13	348
Wyższe	17	65	7	11	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	18	61	11	9	63
Prac. umysł. niż. szczebla	19	59	8	14	85
Pracownicy fiz.-umysł.	2	60	23	15	71
Robotnicy wykwalifikowani	9	45	36	10	81
Robotnicy niewykwalifik.	3	59	23	16	33
Rolnicy	11	48	24	17	54
Pracujący na własny rach.	19	63	15	3	37
Bierni zawodowo					
Renciści	12	52	23	14	122
Emeryci	13	47	25	16	197
Uczniowie i studenci	6	73	8	13	78
Bezrobotni	7	53	25	14	186
Gospodynie domowe i inni	10	50	16	24	57
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	12	63	15	10	156
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	10	55	27	8	71
sekt. prywat. poza rolnict.	13	52	20	14	156
prywatnym gosp. rolnym	10	46	27	16	59
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	4	52	29	15	181
300-399	12	50	22	16	92
400-599	11	53	23	13	212
600-800	10	58	19	13	162
Powyżej 800 zł	24	49	17	10	144
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	52	28	13	408
Średnie	10	55	20	15	468
Dobre	20	57	11	12	189
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	45	30	19	67
Raz w tygodniu	10	55	20	14	510
1-2 razy w miesiącu	8	56	20	16	167
Kilka razy w roku	13	53	22	12	199
W ogóle nie uczestniczy	14	54	20	12	121
Poglądy polityczne					
Lewica	15	55	20	9	287
Centrum	10	57	19	14	273
Prawica	9	54	28	10	247
Trudno powiedzieć	8	49	19	24	256

Tabela 2. Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?
1 - W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć; 2 - W obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	58	16	1064
Płeć				
Mężczyźni	29	59	13	508
Kobiety	24	58	18	556
Wiek				
18-24 lat	36	53	11	165
25-34	23	56	21	192
35-44	22	67	11	202
45-54	25	59	16	219
55-64	34	48	18	115
65 lat i więcej	21	62	17	172
Miejsce zamieszkania				
Wies	29	55	16	393
Miasto do 20 tys.	35	51	14	147
20-100 tys.	20	66	15	211
101-500 tys.	23	58	19	184
501 tys. i więcej mieszk.	23	65	12	130
Wykształcenie				
Podstawowe	34	48	17	307
Zasadnicze zawodowe	24	60	16	305
Średnie	24	61	15	348
Wyższe	15	75	11	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	18	75	7	63
Prac.umysł.hiz.szczebła	13	67	20	85
Pracownicy fiz.- umysł.	27	65	8	71
Robotnicy wykwalifikowani	29	54	18	81
Robotnicy niewykwalifik.	28	59	13	33
Rolnicy	34	51	15	54
Pracujący na własny rach.	20	73	8	37
Bierni zawodowo				
Renciści	27	53	21	122
Emeryci	27	56	17	196
Uczniowie i studenci	24	64	12	78
Bezrobotni	34	52	14	186
Gospodynie domowe i inni	19	54	26	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	23	63	14	156
spółce właścicieli	18	69	13	71
prywatnych i państwa	23	63	14	156
sekt. pryw. poza rolnict.	35	52	13	59
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	32	53	15	181
300-399	31	45	23	92
400-599	23	64	13	211
600-800	27	57	16	162
Powyżej 800 zł	18	72	10	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	53	15	408
Średnie	24	59	17	468
Dobre	16	70	14	189
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	60	21	67
Raz w tygodniu	25	58	17	510
1-2 razy w miesiącu	30	55	16	166
Kilka razy w roku	27	62	10	199
W ogóle nie uczestniczy	27	57	15	121
Poglądy polityczne				
Lewica	23	69	8	287
Centrum	27	56	16	273
Prawica	32	56	12	247
Trudno powiedzieć	23	51	26	256